

ECN 122 – definisjoner kap. 7-8 (med kommentarer)

[Y.xx] til høyre for hver definisjon viser til likningsnr. i kap Y. Mangler [Y.xx] er definisjonen ikke omtalt i kap. Y. På eksamen bruker vi terminologien/symbolbruken til Steigum (==> tidligere eksamensoppgaver ikke alltid direkte overførbare til dagens kurs basert på Steigum)

Noen sentrale begrep

Konjunkturkurve

Utvikling av faktisk BNP over tid.

Potensielt BNP

BNP som tilsvarer tilnærma full sysselsetting og kapasitetsutnyttning i en økonomi.

Produksjonsgapet

= faktisk minus potensielt BNP. (se fig. 8.2, s. 427)

Positivt produksjonsgap (høgkonjunktur): full kapasitetsutnyttning i økonomien = press for auka lønninger, ekstra investeringer ==> risiko for høg prisvekst (inflasjon).

Negativt produksjonsgap (lågkonjunktur) : ledig kapasitet i økonomien = arbeidsløse, fallende investeringer ==> risiko for økonomist resesjon (sterk lågkonjunktur).

Merknad: eksterne sjokk kan føre til ulikevekt i økonomien ==> produksjonsgapet ulik 0.

Finanspolitikk

Bruk av skatter og avgifter til å justere samla etterspørsel (forbruk) i økonomien. Nært knytta mot offentlig sparing.

Vedtas av parlamentet (Norge: Stortinget) i forbindelse med behandling av statsbudsjettet (sein-høst). Justeres i revidert nasjonalbudsjett (medio mai)

Privat sparing

$$S_{priv} = Y - T - C$$

der Y = total inntekt (BNP i makro)

T = samla skatter

C = privat forbruk

Merknad: i boka skrives formelen som $SP = Y - T - C$ [8.3.a]

Offentlig sparing

> 0 :: kontraktiv finanspolitikk (statsbudsjett med overskudd)

$S_{off} = T - G = 0$:: nøytral finanspolitikk (statsbudsjett i balanse)

< 0 :: ekspansiv finanspolitikk (statsbudsjett med underskudd)

der T = samla skatter

G = offentlig forbruk

Finanspolitikk og Richardiansk ekvivalens

Richardiansk ekvivalens: Effekten av ekspansiv finanspolitikk er mindre enn auken i samla etterspørsel fra slik politikk fordi husholdningene auker sparinga for å kunne møte framtidige høgere skatter for å betale tilbake den offentlige gjeldsauken.

Konsumfunksjon

$$C = a + b(Y - T) \quad a \geq 0, 0 < b < 1 \quad \text{Merknad: læreboka skriver formelen som } C = a(Y - T) + b \quad [8.2]$$

her brukes formelen ovafor der

a = nødvendig minimumsforbruk for å overleve ($\implies a > 0$)

b = marginal konsumtilbøyelighet

$(Y - T)$ = disponibel inntekt

Likevekt planlagt samla forbruk (ønska etterspørsel) og BNP med full kapasitetsutnyttning

Produksjonsgapet **ikke lik** 0 (ulikevekt i økonomien)

Kan justere skatter T eller offentlig forbruk G for å gjenopprette likevekt eller redusere størrelsa på produksjonsgapet.

Likviditetsfella

Negative forventninger hos husholdningene (forbrukerne) fører til at auke i disponibel inntekt $(Y - T)$ ikke fører til vesentlig auke i forbruket fordi folk sparer i stedet.

Finanspolitisk føring: Skattelette (reduisert T) fører ikke til vesentlig auka forbruk (under likviditetsfella).

Spareparadokset

Verbal forklaring: Auka sparing (tilbudet i kapitalmarkedet) gir grunnlag for høgere investering enn før men med lågere renteauke. Den auka sparinga fører imidlertid også til at forbruket faller, slik at samla etterspørsel faller og dermed faller også BNP.

Årsak til denne sammenhengen: Husholdningene kan bruke den disponible inntekta til to formål, forbruk (C) eller sparing (S).

La b være marginal konsumtilbøyelighet (stigningskoeffisienten i konsumfunksjonen – se ovafor og jf. ECN 120). Med to mulige bruksformål for disponibel inntekt, følger det at $a + s = 1$, eller $b = 1 - s$, dvs. at auka marginal sparetibøyelighet (s) fører til fallende forbruk:

$$C = a + bY^d = a + b(Y - T)$$

Et tilfelle av auka marginal sparetibøyelighet er *likviditetsfella*.

Keynesiansk motkonjunkturpolitikk

Auka (**reduisert**) offentlig forbruk G for å dempe en lågkonjunktur (**høgkonjunktur**). Spesielt aktuelt når det er lågkonjunktur (negativt produksjonsgap) under likviditetsfella.

Renter og valuta

Nominell og reell rente

Nominell rente = realrente + inflasjon

Nøytral rente (nøytral rentesats eller -nivå)

Rentenivå som ikke påvirker tilbud og etterspørsel og dermed ikke har noen direkte realøkonomiske virkninger.

Korte og lange renter

Korte: < 2 års løpetid

Lange: ≥ 2 års løpetid

Rente og kjøpekraftsparitet

Hovedprinsipp: likevekt i internasjonale kapitalmarked \Rightarrow fravær av arbitrasje (mulighet til å tjene penger på rein pengeflytting). Plassering i utlandet innebærer imidlertid et ekstra usikkerhetsmoment: utviklinga av den relative valutakursen over tid).

Dekka renteparitet: Det avtalte terminbeløpet som gjør en aktør indifferent mellom plassering innen- og utenlandsk.

Udekket renteparitet: Indifferanse mellom innenlandsk og utenlandsk avkastning uten terminsikring (terminbeløpet).

Kjøpekraftsparitet: sammenlignbar kjøpekraft korrigert for valutakursutvikling

Internasjonale forhold

Nasjonalt regnskapslikninga med internasjonal handel

$$Y + X = C + I + G + Q$$

(tilbud) (etterspørsel)

I en åpen økonomi er en del av det private forbruket dekket gjennom import Q (kan tolkes som lågere marginal konsumtilbøyelighet for innenlandske forbruksvarer, jfr. Konsumfunksjonen:

- $C = a + b'(Y - T)$ (lukket økonomi)
- $C = a + b''(Y - T)$ (åpen økonomi)
- $b'' < b'$

Andre føringer: utenlandske forhold påvirker innenlandsøkonomien i åpne økonomier:

- endre eksport $X \Rightarrow$ endre kjøpekraft hos handelspartnerne
- vridningseffekter fra endre valutakurser mm. (ikke med i gjennomgangen her – indirekte effekter vanligvis mindre enn direkte effekter)
- noen av de indirekte effektene kan dempe omfanget av ei importert krise, f.eks. sjølkorreksjon i valutamarkedene ved flytende kurser